

Greta Aspeqvist tvättar i trädgården 1937, innan huset de byggde var inflyttningsklart.

Tvättstugan – mamma tvättar i Spånga

Av Henry Aspeqvist

Mina föräldrar, Gösta och Greta Aspeqvist, flyttade in i sitt självbyggda småhus i Spånga 1938. Tvättstugan i källaren var uppförd helt i cement, både väggar och golv, med rejäl avrinningsbrunn. Det krävdes mycket vatten för en stortvätt. Vattnet fick mamma hämta vid en allmän brunn hundra meter bort. Två hinkar åt gången släpade hon hem. De hängde i ett ok över hennes axlar. Mamma behövde aldrig gå till gymmet för att träna styrka och skönhet. Det klarade hon av i hemmet. Kommunalt vatten och avlopp vi fick inte förrän 1947.

Tvätten värmdes upp i en stor koppargryta med eldstad. Tvättmedlen var Persil och Henkel. När tvätten värmts upp tillräckligt och rörts runt i grytan plockades de upp en efter en lades ner i en tvättbalja och gnuggades mot en räfflad tvättbräda varefter de förpassades till cementbassängen där sköljdes tvätten flera gånger. På golvet stod pallar och ett par höga bockar och på dem hängde mamma sedan upp tvätten för avrinning innan den bars ut för att torka på tvättstreck i backen bakom huset.

Sysslorna som fyllde mammas liv spred olika dofter genom hela huset. Var hon i tvättstugan kände man den varmfuktiga ångan tränga upp genom källartrappan. Den friska luften från skog och sol satt kvar i det som torkats på tvättlinan i backen när den togs in. Var jag till hands fick jag hjälpa till att dra och vika lakan och dukar och doften från den rena tvätten drogs in i näsa och lungor. Strykningen förberedde hon genom att fukta tygerna. Hon doppade en liten visp gjord av ett knippe hårt surrade småkvistar och stänkte ner plaggen. Strykjärnen värmdes på elplattan i köket. Hon hade ett par stycken som hon växlade med varefter de kallnade. När hon strök steg den varma vattenångan. Doften och värmen kändes behaglig kring hals och nacke.

När mina föräldrar gått bort på 1980-talet tog jag över hemmet. Den lilla tvättstugan i källaren vittnade om tvättekniakens utveckling. Där stod fortfarande kvar fem generationer av tvättmaskiner, från den äldsta, en handdriven grov visp som drevs med ett långt handtag som sköts fram och tillbaka. I nästa maskin vispades vattnet runt av räfflade sidor i maskinens tumlare som drevs av en kolv som matades med vattentrycket genom en uppkoppling till vattenkranen. Sedan stod där ett par något modernare tvättmaskiner som körts slut och slutligen en helautomatisk maskin som jag gett dem i julklapp på deras ålders höst.

Det fanns också en del andra antika dyrgripar och jag bad Nordiska Museet att komma och titta på om det fanns något de var intresserade av. De samlar inte bara på sådant som är minst hundra år. Andra saker som gått ur tiden är också intressanta för dem. De föremålen blir också hundra år om man väntar ett tag. De tog tvättmaskinerna och en del annat. Jag uppfattade det som en vördnadsfull bugning till en generation som verkligen fick slita för att hålla rent omkring sig. Det gjorde mig glad.